

Rapport 2011:86

Arkeologisk utredning etapp 2

Ombyggnad av riksväg 51 mellan Kolstad och Finspång

Risinge socken
Finspångs kommun
Östergötlands län

Petter Nyberg

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Ombyggnad av riksväg 51 mellan Kolstad och Finspång

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	4
Åtgärdsförslag	6
Referenser	6
Tekniska uppgifter	7
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	8

*Omslagsbild: Foto taget från nordvästra delen av Objekt IV mot sjön Glan i söder.
Foto Petter Nyberg.*

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands museum utförde i oktober 2011 en arkeologisk utredning etapp 2 inför ombyggnation av riksväg 51 sydöst om Finspång. Den arkeologiska utredningen etapp 2 berörde totalt fem arkeologiska objekt (Objekt I, II, IV, VI och UV II) som hade bedömts som presumtiva boplatslägen respektive grav-/boplatslägen. Vid fältbesiktning av de skilda objekten konstaterades att tre av de aktuella utredningsområdena (Objekt I, II och UV II) låg inom befintligt vägområde och att sökschaktsgrävning inom det av Trafikverket planerade arbetsområdet ur arkeologisk synpunkt var utsiktslöst. Vid de övriga två objekten (Objekt IV och VI) utfördes sökschaktsgrävning vid vilken inget av arkeologiskt intresse framkom.

Östergötlands museum anser att inga ytterliga arkeologiska åtgärder är nödvändiga under förutsättning att det av Trafikverket redovisade arbetsområdet inte förändras.

Petter Nyberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med de skilda objekten markerade. Skala 1:30 000.

Inledning

Östergötlands museum utförde i oktober 2011 en arkeologisk utredning etapp 2 inför ombyggnation av riksväg 51 sydöst om Finspång. Utredningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland.

Uppdragsgivare var Trafikverket vilka även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för utredningen samt utformningen av rapporten var antikvarie Petter Nyberg.

Områdesbeskrivning

Det nu aktuella utredningsområdet var beläget i åker- och skogsmark intill nuvarande riksväg 51 sydöst om Finspång. Vid den arkeologiska utredningen etapp 1 (Svarvar 2009) registrerades bl a sex objekt i form av presumtiva boplatslägen eller grav- och boplatslägen. Fyra av dessa (Objekt I, II, IV, VI) låg inom de ytor som nu berördes av ombyggnationen av riksväg 51. Dessa objekt bedömdes vid utredningen etapp 1 kräva en arkeologisk utredning etapp 2 i form av sökschaktsgrävning vid eventuell exploatering. En ca 2 km lång sträcka i den östra delen av den nu aktuella utredningssträckan hade redan omfattats av en tidigare utförd arkeologisk utredning i samband av planering och färdigställande av förbifart Svärtinge (Ulphielm 1995; 1996). Ett (Objekt UV II) av de då fyra utpekade objekten berör den nu planerade ombyggnationen av vägen. Även detta bedömdes kräva en arkeologisk utredning etapp 2 i form av sökschaktsgrävning vid eventuell exploatering.

Objekt I, II och IV utgjordes av presumtiva boplatslägen. Objekt I var ca 100 x 80-100 m stort, beläget i sydsluttande ställvis hållburen hagmark, nordöst om ett vattendrag. Objektet skars av riksväg 51. Objekt II täckte en ca 55-150 x 30-75 m stor yta beläget i en öst- och västsluttande skogsbeväxt äldre åker, på båda sidor av en bäckravin. Objekt IV var ca 100 x 70 m stort, beläget på krön och avsatser i svagt sluttande åkermark, nordöst om en vik.

Objekt VI och UV II utgjordes av presumtiva grav- och boplatslägen. Objekt VI täckte en ca 55-90 x 30-70 m stor yta beläget i västsluttande hagmark i sadelläge och tidigare exponerat mot en vik i nordväst. I hagmarken direkt ÖSÖ om objektet har en tjockackig hålmejsel påträffats. Under en tidigare gjord specialinventering efter stenåldersboplatser år 1994 påträffades i samma område kvarts- och bergartsavslag, brända ben och en lihultsyxa. Detta område, direkt ÖSÖ om aktuellt objekt, är tidigare registrerat i fornminnesregistret som en boplat utan synliga anläggningar (RAÄ 182:2, Risinge sn). Objekt UV II utgjordes av ett ca 230 x 25 m stort grav- och boplatsläge lokaliserat sydväst om riksväg 51.

Områdena som berörs av ombyggnationen av riksväg 51 berör endast delar av de ovan uppräknade objekten. Den totala ytan för den arkeologiska utredningen etapp 2 beräknades inför fältarbetet till ungefär 8 700 m².

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att fastställa om fornlämningar berördes av den aktuella exploateringen samt att så långt det är möjligt beskriva dessa. Om det inom ramen för den arkeologiska utredningen etapp 2 var möjligt att avgränsa fornlämningarna skulle detta göras.

Resultatet av den arkeologiska utredningen etapp 2 ska kunna användas som ett fullgott underlagsmaterial i en fortsatt besluts- och planeringsprocess. Utredningens resultat presenteras i denna rapport.

Metod och dokumentation

Arbetet inleddes med en fältbesiktning av de skilda objekten. Vid denna besiktning konstaterades att inom vissa av objekten berörde exploateringsytorna endast mark som redan var påverkad av tidigare exploatering (i det flesta fall av den nuvarande riksvägen) till så hög grad att det inte föreföll sannolikt att några arkeologiska lämningar skulle vara bevarade. Dessa objekt lämnades därför utan vidare åtgärd. I de övriga objekten öppnades sökschakt upp med grävmaskin för att konstatera närvaro av eventuella fornlämningar dolda under mark. Sökschakten mättes in med DGPS.

Dokumentationsmaterialet bestående av mätfiler, digitalfoton och schaktbeskrivningar förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Här under redovisas utredningsresultatet för varje enskilt arkeologiskt objekt var för sig.

Objekt I

Exploateringsområdet inom Objekt I var lokaliserat både söder och norr om riksväg 51. Vid fältbesiktningen konstaterades att det av Trafikverket redovisade arbetsområdet till sin helhet låg tätt intill befintlig väg och inom vägområde. Denna yta var fullständigt påverkad av tidigare exploatering (vägslänter och vägdiken) och därmed bedömdes att sannolikheten för att några arkeologiska lämningar skulle finnas kvar vara närmast obefintlig. Att utföra sökschaktsgrävning inom det av Trafikverket planerade arbetsområdet ansågs därmed utsiktslöst.

Objekt II

Vid fältbesiktningen konstaterades att exploateringsområdet inom Objekt II låg mellan en hög brant skogsbelädd sluttning och nuvarande riksvägen. Denna yta var lokaliserad inom befintligt vägområde var fullständigt påverkad av tidigare exploatering (vägslänter och vägdike). Därmed bedömdes att sannolikheten för att några arkeologiska lämningar skulle finnas kvar vara närmast obefintlig. Att utföra sökschaktsgrävning inom det av Trafikverket planerade arbetsområdet ansågs därmed utsiktslöst.

Objekt IV

Objekt IV var lokaliserat norr om riksväg 51 i åkermark som låg i vall. Objektet utgjorde en 5 976 m² stor yta. Trafikverkets planerade arbetsområde täckte en 2 948 m² stor yta inom den västra och södra delen av det arkeologiska objektet. Inom avgränsningen för arbetsområdet drogs tolv sökschakt (S205 - S216) av varierande längd och med en total yta av 241 m². Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Objekt VI

Objekt VI var lokaliserat sydväst om riksväg 51 i åkermark. Objektet utgjorde en 13 023 m² stor yta. Trafikverkets planerade arbetsområde täckte en 813 m² stor yta inom den nordöstra delen av det arkeologiska objektet. Inom avgränsningen för arbetsområdet drogs sju sökschakt (S217 - S223) av varierande längd och med en total yta av 110 m². Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Objekt UV II

Vid fältbesiktningen konstaterades att exploateringsområdet inom Objekt UV II låg mellan en hög klippvägg respektive kraftig sluttning och den nuvarande riksvägen. Denna yta var lokaliserad inom befintligt vägområde och var fullständigt påverkad av tidigare exploatering (vägslänter och vägdike). Därmed bedömdes att sannolikheten för att några arkeologiska lämningar skulle finnas kvar vara närmast obefintlig. Att utföra sökschaktsgrävning inom det av Trafikverket planerade arbetsområdet var till stora delar praktiskt omöjligt och dessutom ur arkeologiskt synpunkt utsiktslöst.

Figur 3. Foto taget från nordvästra delen av objekt IV mot Ysundaviken i sydöst. Foto Petter Nyberg.

Åtgärdsförslag

Östergötlands museum anser att inga ytterliga arkeologiska åtgärder är nödvändiga under förutsättning att det av Trafikverket redovisade arbetsområdet inte förändras. Om arbetsområdet utvidgas så att ytterligare ytor av de arkeologiska objekten påverkas kan det behövas en kompletterande arkeologisk utredning etapp 2 inom de berörda områdena.

Referenser

- Svarvar, K. 2009. *Väg 51. Delen Kolstad – Finspång*. Risinge socken, Finspångs kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 1. Rapport 2009:43. Östergötlands länsmuseum. Avdelningen för arkeologi.
- Ulfhielm, A. 1995. *Rv 51, förbifart Svärtinge*. Risinge socken i Finspångs kommun, Kvillinge och Östra Eneby socknar i Norrköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning, etapp 1. Rapport UV Linköping 1995:45. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.
- Ulfheim, A. 1996. *Rv 51, förbifart Svärtinge*. Risinge socken, Finspång kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning, etapp 1. Rapport UV Linköping 1996:8. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Tekniska uppgifter

Lokal	Sydöst om Finspång och intill riksväg 51
Socken	Risinge
Kommun	Finspång
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	Objekt I, II, IV, VI och UV II
Fastighetskartans blad	65F 0f SV, 65F 0f NV
Koordinater	N550140, E6507702 - N554589, E6504920
Koordinatsystem	Sweref 99TM
Höjdsystem	RH00
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens dnr	431-5828-11
Länsstyrelsens handläggare	Magnus Johansson
Länsstyrelsens beslut	2011-09-08
ÖM dnr	358/11
ÖM projektnr	531293, 531297
Uppdragsgivare	Trafikverket
Kostnadsansvarig	Trafikverket
Projektledare	Petter Nyberg
Personal	-
Fältarbetstid	2011-10-18--19
Totalt undersöktes	8 700 m ²
Därav intensivt	351 m ²
Fynd	Nej
Foto	Digitala
Analyser	Nej
Grafik	Petter Nyberg
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2011:86 © Östergötlands museum

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt 205

Objekt: IV
Längd: 11,20 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 206

Objekt: IV
Längd: 26,60 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 207

Objekt: IV
Längd: 26,60 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,30 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå siltig sand/rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 208

Objekt: IV
Längd: 10,30 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 209

Objekt: IV
Längd: 9,40 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 210

Objekt: IV
Längd: 10,20 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 211

Objekt: IV
Längd: 11,30 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 212

Objekt: IV
Längd: 9,80 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 213

Objekt: IV
Längd: 8,80 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,30 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 214

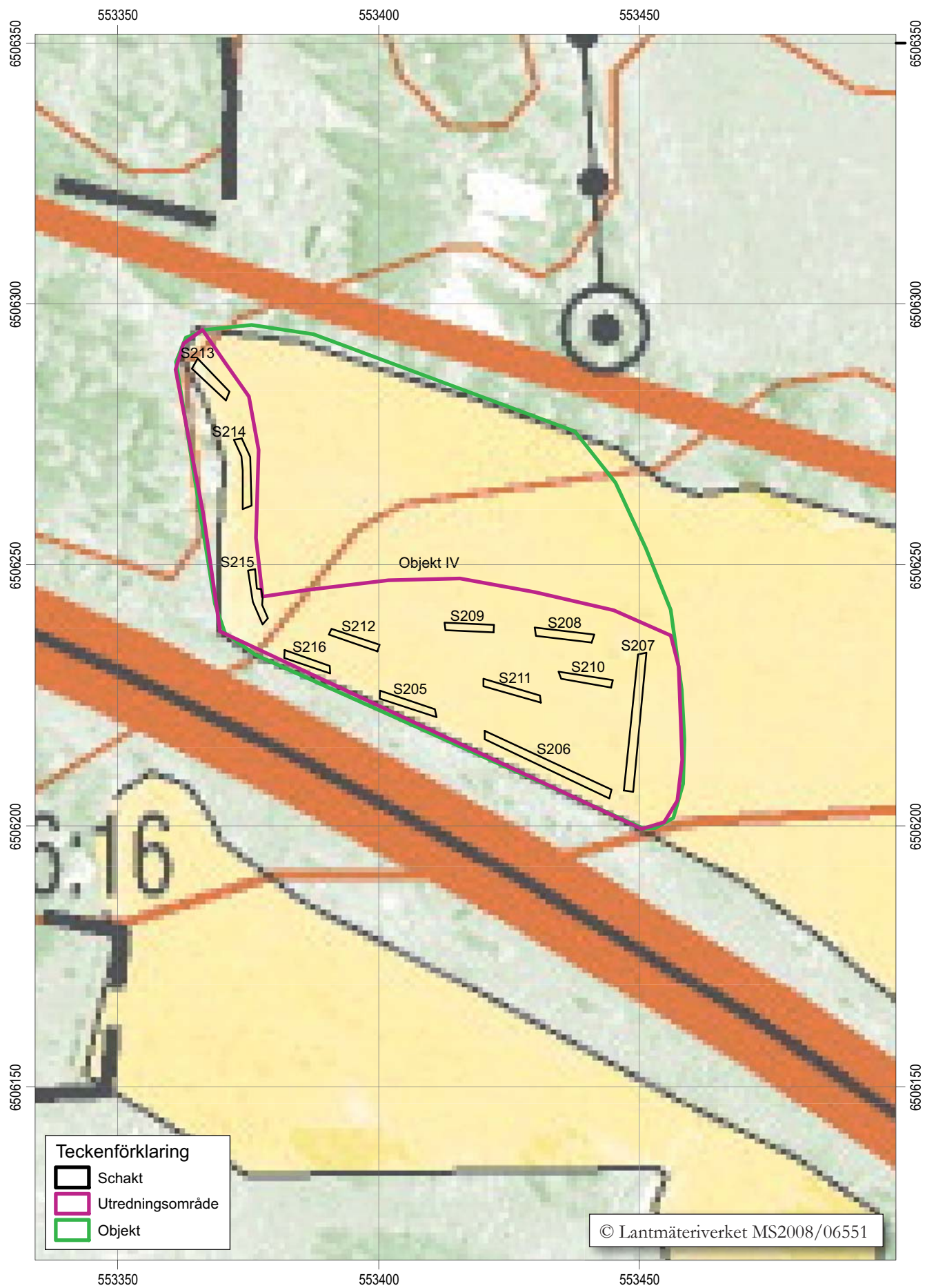
Objekt: IV
Längd: 13,40 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,30 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 215

Objekt: IV
Längd: 10,30 m
Bredd: 1,20-2,00 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Grått grus med inslag av 0,10-0,20 m stora stenar
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 216

Objekt: IV
Längd: 9,10 m
Bredd: 1,20-2,00 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 217

Objekt: VI
Längd: 9,70 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 218

Objekt: VI
Längd: 12,50 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 219

Objekt: VI
Längd: 12,40 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 220

Objekt: VI
Längd: 11,80 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 221

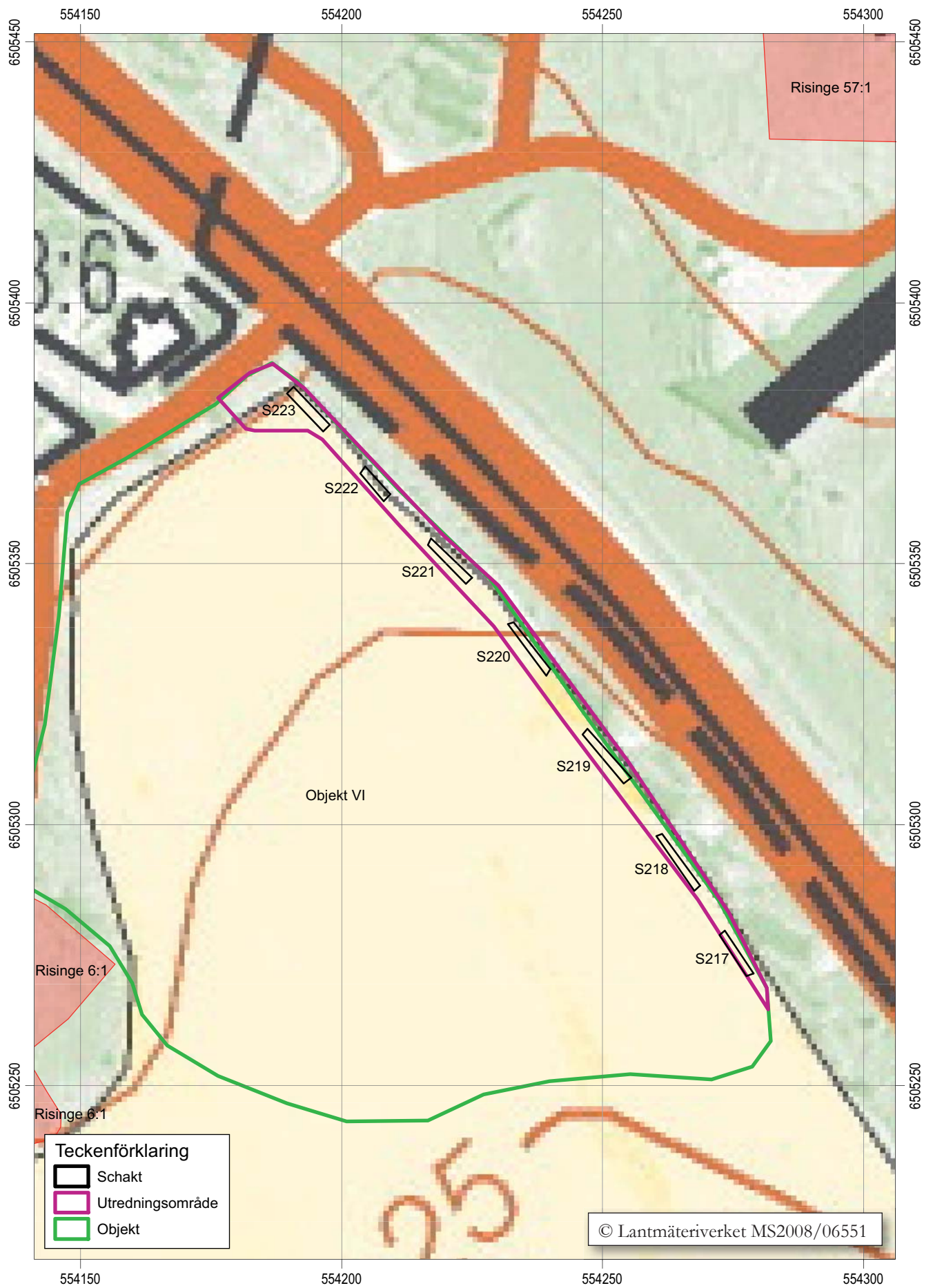
Objekt: VI
Längd: 11,70 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 222

Objekt: VI
Längd: 7,10 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Schakt 223

Objekt: VI
Längd: 10,00 m
Bredd: 1,20 m
Djup: 0,40 m
Fyllning: Mörk grå lerig matjord
Undergrund: Rödgrå lera
Övrigt: Inget av arkeologiskt intresse

Östergötlands museum utförde i oktober 2011 en arkeologisk utredning etapp 2 inför ombyggnation av riksväg 51 sydöst om Finspång. Den arkeologiska utredningen etapp 2 berörde totalt fem arkeologiska objekt som hade bedömts som presumtiva boplatsslägen respektive grav-/boplatsslägen. Vid fältbesiktning av de skilda objekten konstaterades att tre av de aktuella utredningsområdena låg inom befintligt vägområde och att sökschaktsgrävning inom det av Trafikverket planerade arbetsområdet ur arkeologisk synpunkt var utsiktslöst. Vid de övriga två objekten utfördes en sökschaktsgrävning vid vilken inget av arkeologiskt intresse framkom.